

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА СОЛЬОВІ АРТРОПАТІЇ

Шищук В.Д.¹, Нурейн М.Н.², Мріта Е.Г.¹, Терехов А.М.¹, Шантіва Г.С.

¹ Сумський державний університет, медичний інститут

² Лікарня Star Hospital, Малінді, Кенія

Патології кістково-м'язової системи та сполучної тканини є досить поширеними серед населення України та займають 2 місце у структурі причин, що зумовлюють інвалідизацію її громадян. Хвороби даного нозокласу посідають 5 місце у структурі поширеності хвороб жителів України (5,4%), причому жінки хворіють на них частіше, ніж чоловіки [7]. Однією з патологій кістково-м'язової системи, що негативно впливає на якість життя населення є сольові артропатії – хвороби, що виникають у результаті порушення обміну солей у суглобах. Дане захворювання часто є вторинним проявом іншої хвороби, а причиною його може бути порушення загального обміну речовин, інфекція, запалення тощо. Це ревматичне захворювання, яке є однією з причин тимчасової втрати працездатності населення та в запущеному стані призводить до інвалідності. Тому вивчення особливостей захворюваності населення на дану групу патологій є своєчасним та актуальним питанням сучасної медицини.

Метою статті є вивчення особливостей захворюваності населення Сумської області на сольові артропатії.

Матеріал і методи. Дослідження ґрунтувалося на даних щорічних статистичних звітів медичних закладів Сумської області за 2015 та 2019 роки, підпорядкованих системі МОЗ України [1; 2]. У процесі дослідження були використані системний підхід, аналітико-інформаційний, математико-статистичний, порівняльний та інші методи. Математичні розрахунки та графічні побудови виконано за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel 2010.

Виклад основного матеріалу. У Європі нараховується близько 63 млн. людей, хворих на ортопедичні нозології, які реєструють в усіх її регіонах. Середня щорічна захворюваність населення світу на ортопедичні хвороби становить близько двох випадків на 10 тис. населення (0,02%), але в різних регіонах вона коливається від 1 до 40%, вражаючи переважно населення працездатного віку. В Україні загальна кількість таких хворих становить близько 125 тис. осіб, або 34 випадки на 10 тис. дорослого населення, що набагато вище, ніж середньосвітовий показник. У розрізі регіонів України Сумська область займає 18 місце за рівнем захворюваності на нозології кістково-м'язової системи та сполучної тканин. Ці хвороби досить складно

піддаються лікуванню, а деякі, як ревматоїдний артрит, сольові артропатії та ін. є невиліковними [7].

Станом на 1.01.2020 р. у Сумській області первинна захворюваність на сольові артропатії становила 19,74 випадки на 100 тис. населення. За період 2015-2020 роки вона зросла на 20,96%, що є негативною динамікою.

За п'ять років як поширеність сольових артропатій серед жителів області також зросла з 159,37 до 185,97 випадків на 100 тис. осіб, або на 16,69%.

Якщо у 2015 р. у 2 районах області (Путивльський та Середино-Будський) первинна захворюваність на дану патологію не фіксувалася взагалі, то у 2020 р. її вже було виявлено у всіх районах області. Аналізуючи статистичні дані, було встановлено, що за досліджуваний період первинна захворюваність зросла у 5 адміністративно-територіальних одиницях: м. Суми, Недригайлівський, Охтирський, Роменський та Шосткинський райони. Особливо несприятлива ситуація склалася в Охтирському та Недригайлівському районах (рис. 1).

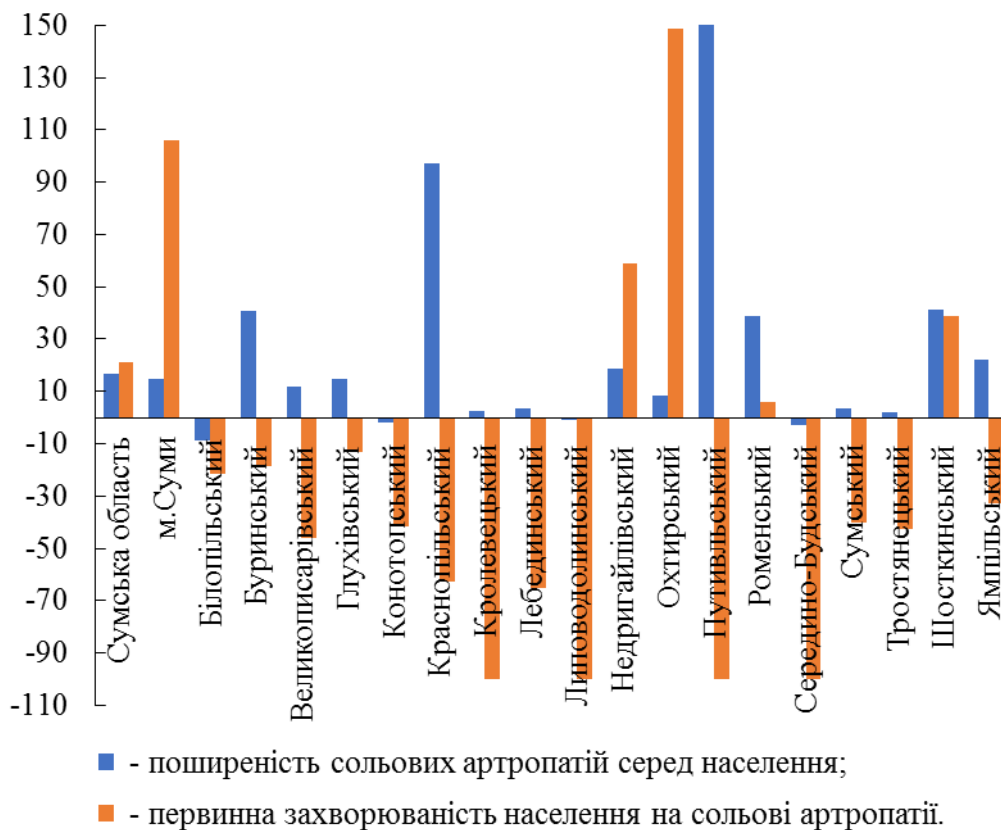

Рис. 1. Первинна захворюваність і поширеність сольових артропатій серед населення адміністративних одиниць Сумської області та їх динаміка за 2015-2020 рр., випадків на 100 тис. осіб (побудовано за даними [1; 2])

Щодо поширеності сольових артропатій серед жителів області, то тут ми спостерігаємо скорочення показників лише у 4 районах – Білопільський, Конотопський, Липоводолинський та Середино-Будський. У всіх інших адміністративно-територіальних одиницях відзначається зростання

поширеності даної патології, особливо виділяється на цьому фоні Краснопільський (зросла на 97,2%) та Путивльський (у 2,5 рази) райони.

У 2021 р. найбільш розповсюдженими сольові артропатії були серед мешканців Роменського району (382,22 випадків на 100 тис. осіб), тоді як у жителів Білопільський вони були розповсюджені найменше (57,42 випадків на 100 тис. осіб), тобто „найкращий” і „найгірший” за захворюваністю райони відрізнялися більше, ніж у 6 разів. Найбільші показники первинної захворюваності на нозології цієї групи зафіксовані серед населення Охтирського району (39,83 випадки на 100 тис. осіб), який виявився лідером за темпами зростання даної патології.

Слід зазначити, що відповідно до даних медичної статистики, за останні 5 років поширеність сольових артропатій серед сільських жителів Сумської області зросла на 10,23%, а первинна захворюваність навпаки скоротилася на 20,2%. Особливо позитивні тенденції останньої спостерігаються серед жителів Буринського (скоротилася на 62,8%), Сумського (на 57%), Білопільського (на 46,6%) та Роменського (на 46,48%) районів. Найбільше зросла кількість вперше встановлених діагнозів серед населення Краснопільського району (на 18,35%). У той же час слід зазначити, що у 2019 році у 6 адміністративно-територіальних одиницях серед сільських жителів не реєструвалося вперше встановлених діагнозів сольової артропатії (сільські населені пункти, що входять до Сумської міськради, Глухівський, Кролевецький, Лебединський, Липоводолинський та Середино-Будський райони). Загалом станом на 01.01.2020 р. серед 9 районів області показник поширеності даного захворювання перевищував загальнообласний показник (119,7 випадків на 100 сільських жителів). Лідером був Шосткинський району, у якому на 100 тис. жителів реєструвалося 260,04 випадки сольових артропатій. Також цей район займає перше місце і за кількістю вперше встановлених діагнозів – 45,89 випадків на 100 тис. осіб та значно перевищує загальнообласний показник – 8,93 випадки на 100 тис. населення.

Чільне місце у структурі сольових артропатій займають подагричні артропатії. Подагра – запальний артрит, що виникає в результаті накопичення кристалів моноурату натрію в синовіальній рідині та інших тканинах організму й асоціюється з гіперурикемією (підвищенням сироваткового рівня сечової кислоти до 408 ммоль/л), а також обмеженим розчиненням цієї кислоти при фізіологічних рівнях температури та рН. У різних регіонах світу на подагру хворіють від 0,3 до 4,2% населення. Захворюваність складає 5-50 випадків на 1 000 чоловіків та 1-9 – на 1 000 жінок, тобто співвідношення чоловіків та жінок, хворих на подагру, становить 7:1. В Україні поширеність подагри становить 0,4% дорослого населення, а гіперурикемії – 15-20%. Кількість нових

випадків захворювання на подагру на рік складає 1-3 на 1 000 чоловіків та 0,2 на 1 000 жінок [7].

На появу та розвиток подагри значний вплив має нераціональне харчування, вживання алкоголю, застосуванням препаратів, що підвищують рівень сечової кислоти (ацетилсаліцилової кислоти, тіазидних діуретиків, нікотинової кислоти, циклоспорину, піразинамиду тощо), хронічні захворювання нирок, артеріальна гіпертензія, серцева недостатність, онкологічні та інші захворювання, які можуть призвести до виникнення вторинної гіперурикемії. Однак основними факторами ризику виникнення подагри як для чоловіків, так і для жінок є вік (поширеність подагри зростає з віком і досягає піку після 75 років, коли на неї хворі 5,3% чоловіків та 2,8% жінок [6], ожиріння, вживання алкоголю, застосування діуретиків та артеріальна гіпертензія. Згідно деяких даних [3] існує й генетична схильність до розвитку подагри, зумовлена поліморфізмом генів, які забезпечують екскрецію сечової кислоти нирками.

У 2020 р. у Сумській області поширеність подагри серед населення становила 179,02 випадки на 100 тис. осіб, що більше, ніж у 2015 р. на 14,7%, а кількість вперше встановлених діагнозів – 18,44 випадків на 100 тис. населення, що також більше на 12,99% (рис. 2).

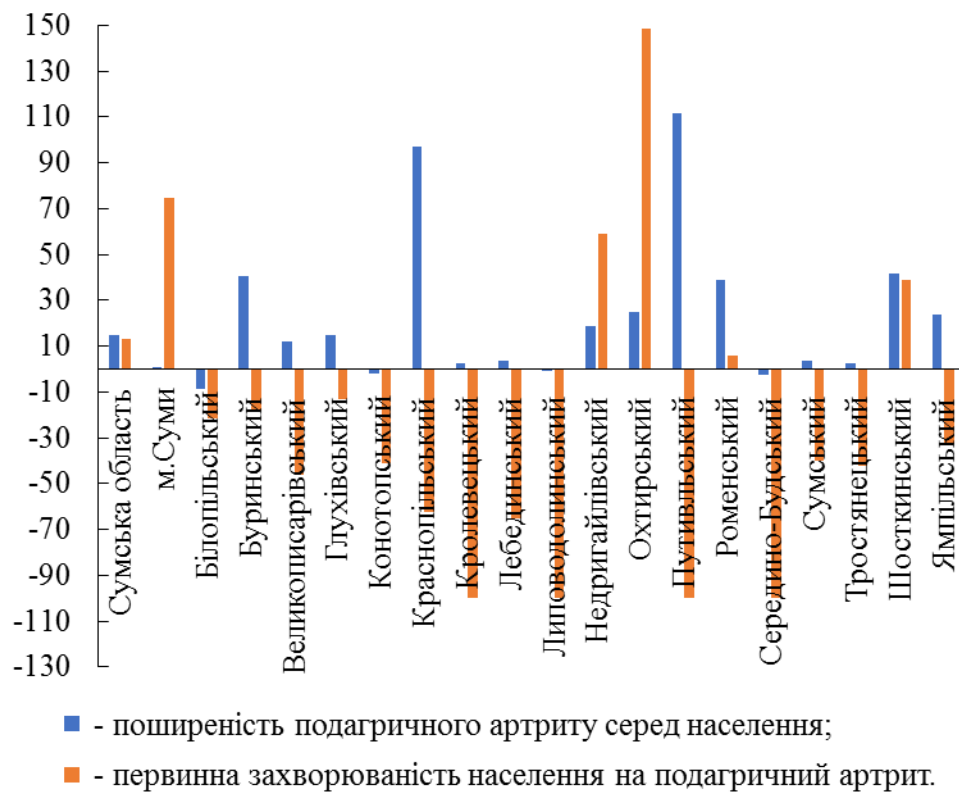

Рис. 2. Первинна захворюваність і поширеність подагричного артриту серед населення адміністративних одиниць Сумської області та його динаміка за 2015-2020 рр., випадків на 100 тис. осіб (побудовано за даними [1; 2])

Загалом, поширеність подагри серед населення області зросла за період дослідження у 15 адміністративних одиницях, а найбільше серед жителів Путивльського (вдвічі) та Краснопільського (на 97,2%) районів. Найбільше скорочення поширеності подагричного артрити реєструється у населення Білопільського району (на 8,55%). Станом на 01.01.2020 р. в області загальна поширеність подагри серед населення становила 179,02 випадків на 100 тис. осіб. Лідерами за поширеністю даної патології серед населення є Роменський (382,22), Глухівський (251,33) та Охтирський (236,26 випадки на 100 тис. жителів) райони. Найменше поширена дана нозоформа серед населення Білопільського (57,42) та Путивльського (60,09 випадків на 100 тис. осіб) районів.

У 2019 р. загальнообласний показник первинної захворюваності населення на подагру становив 18,44 випадків на 100 тис. осіб. Первинна захворюваність на подагру за останні 5 років зросла у 5 адміністративно-територіальних одиницях: м. Суми (на 74,49%), Недригайлівський (на 58,78%), Охтирський (у 2,5 раз), Роменський (на 5,83%) та Шосткинський (на 38,81%) райони (рис. 2). У 2019 р. не реєструвалося випадків вперше встановлених діагнозів подагри серед населення Кролевецького та Липоводолинського районів. Найбільше встановлено вперше діагнозів подагричного артрити у Ямпільському (30,35) та Охтирському (39,83 випадків на 100 тис. осіб) районах.

Висновок. Отже, дослідивши особливості захворюваності населення Сумської області було встановлено, що за 2015-2019 роки первинна захворюваність на сольові артропатії зросла на 20,96%, а поширеність – на 16,96%. Серед сільських жителів регіону поширеність даної патології зросла на 10,23%, а первинна захворюваність навпаки скоротилася на 20,2%. Найбільш поширені сольові артропатії серед жителів Роменського та Шосткинського районів і саме для таких районів варто розробляти профілактичні заходи щодо зниження рівня захворюваності населення на дану патологію. Серед сільського населення найвищі показники поширеності даної нозоформи реєструються серед населення Шосткинського та Недригайлівського районів.

У 2020 р. у Сумській області поширеність подагри серед населення становила 179,02 випадки на 100 тис. осіб, що більше, ніж у 2015 р. на 14,7%, а кількість вперше встановлених діагнозів – 18,44 випадків на 100 тис. населення, що також більше на 12,99%. Найбільше страждають на дану патологію жителі Роменського та Глухівського районів, де реєструються найбільші показники поширеності подагри. Тому вивчення факторів захворюваності, тенденцій поширеності сольових артропатій та комплексний підхід до активного виявлення і лікування жителів області дасть можливість знизити рівень захворюваності населення та зменшити темпи подальшої його інвалідизації.

Список використаних джерел:

1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2015 рік / Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2016. 246 с.
2. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2020 рік / Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2021. 260 с.
3. Карасевська Т.А., Джус М.Б., Івашківський О.І., Курішко О.С., Потьомка Р.А., Кулик М.С. Особливості перебігу подагри у жінок: огляд літератури та власні спостереження. *Український ревматоїдний журнал*. № 62(4), 73–76 <https://www.rheumatology.kiev.ua/article/8515/osoblivosti-perebigu-podagri-v-zhinok-oglyad-literaturi-ta-vlasni-sposterezhennya>.
4. Корнус О.Г., Корнус А.О., Шищук В.Д., Змисля І.Ф. Сучасний стан захворюваності дитячого населення у сільській місцевості Сумської області на хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини. *Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки*. 2021. Т. 2. Вип. 2. С. 92-101. (Index Copernicus) 0,5 д.а. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.458932>
5. Корнус О.Г., Корнус А.О., Шищук В.Д. Територіально-нозологічна структура захворюваності населення Сумської області : монографія. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 172 с.
6. Михайлів Л.М. Сучасний стан проблеми ранньої діагностики та адекватного лікування подагри. *Проблеми остеології*. 2016. Т. 19, № 2. С. 8-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prost_2016_19_2_4 (дата звертання: 27.06.2021).
7. Kornus O.H., Kornus A.O., Shyshchuk V.D., Nurein N.M. Regional morbidity profile of the Sumy region population by diseases of the musculoskeletal system and connective tissue. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2018. Vol 27. No 4. P. 431-443. DOI: <https://doi.org/10.15421/111867>.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИПАДІННІ АТМОСФЕРНИХ ОПАДІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НА МЕТЕОСТАНЦІЇ СУМИ

Клок С.В.¹, Корнус А.О.², Пономарьов О.М.³

¹ Український гідрометеорологічний інститут ДСНС України та НАН України

² Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

³ Сумський обласний центр з гідрометеорології

Важливою і актуальною науковою задачею є встановлення змін у кількості опадів, які відбулися впродовж останніх років, та спрогнозувати ті, що будуть відбуватися в подальшому у режимі зволоження окремих територій. Період спостережень, який аналізується в даній роботі, охоплює 1976-2019 роками; використано дані щоденних вимірювань кількості атмосферних опадів на метеостанції Суми. Крім результатів вимірювань, за традиційною методикою (Брукс, 1963) розраховані деякі їх статистичні характеристики, наведені в табл. 1.

Слід звернути увагу, що стандартне відхилення 30,4 мм опадів, яке при нормі 48,6 мм свідчить про суттєві коливання місячних сум опадів.